

Dualita kvalifikační přípravy všeobecných sester v ČR

Mgr. Zdeňka Mikšová, Ph.D.¹, Mgr. Martin Šamaj², PhDr. Lenka Machálková, Ph.D.¹, Mgr. Jana Kameníčková¹

¹Ústav ošetrovatelství, Fakulta zdravotnických věd Univerzity Palackého v Olomouci

²Fakultní nemocnice Olomouc

Příspěvek rozebírá současnou situaci dvojkoľejnosti pregraduálního vzdělávání všeobecných sester v ČR a problémy, které tato dualita přináší. Upozorňuje na nedůslednou implementaci managementu kompetencí s využitím předpokladů získaných vzděláváním, což může být neefektivní v rámci procesu zajištění zdravotní péče. Článek prezentuje parciální výsledky výzkumného šetření provedeného v rámci IGA MZ ČR č. ID. KÓD-NT12067-3/2011, Strategický koncept k transformaci nelékařských zdravotnických povolání v České republice.

Klíčová slova: pregraduální vzdělávání, všeobecná sestra, kompetence, kvalita péče.

Duality of nurse qualifying education in the Czech Republic

The article describes the current duality situation of nurse qualifying education in the Czech Republic and related problems. The article furthermore focuses on inconsistent management competence implementation built on assumptions acquired through education, which might be inefficient from the perspective of the health care security process. Partial outcomes of the research „Strategic concept in relation to transformation of paramedical professions in the Czech Republic“, made within the Framework of IGA MZ ČR, are presented within the article.

Key words: qualifying education, nurse, competence, quality of care.

Med. praxi 2013; 10(11–12): 401–402

Management poskytování zdravotní, konkrétně ošetrovatelské péče je ovlivňován řadou faktorů, mezi které patří mimo jiné i trend rostoucí úrovně vzdělání sester (1). Kvalifikaci pro výkon profese všeobecné sestry je možno v ČR získat absolvováním studia ve dvou rozdílných typech škol – vyšší odborné škole a vysoké škole. Z pohledu pracovního uplatnění absolventů a vykonávání pracovních činností není rozdíl mezi absolventkou vyšší odborné školy – diplomovanou všeobecnou sestrou, užívající titul DiS. a absolventkou vysoké školy – všeobecnou sestrou užívající titul Bc. Vzdělávací program vyšší odborné školy i studijní program bakalářského studia musejí splňovat požadavky na kvalifikační přípravu všeobecných sester vyplývající ze Směrnice Evropského parlamentu a Rady 36/2005/ES o uznávání odborných kvalifikací (2), zákona č. 96/2004 Sb., v aktuálním znění (3, 4) a dalších prováděcích předpisů např. Vyhlášky MZ ČR č. 39/2005 v aktuálním znění (5). Tyto skutečnosti jsou předpokladem připravenosti absolventů obou typů škol vykonávat činnosti všeobecné sestry definované ve Vyhlášce Ministerstva zdravotnictví č. 55/2011, Sb., o činnostech zdravotnických pracovníků a jiných odborných pracovníků (6). Existující dvojkoľejnost vzdělávání všeobecných sester není optimálním řešením, vezmeme-li v úvahu situaci, kdy absolventky vyšší školy – všeobecné sestry, pokračují ve studiu na vysoké škole v identickém oboru. Absolvování bakalářského studia jim nezaručí větší pracovní kompetence

ve výkonu povolání (6), ale přináší osobní profit v podobě získání titulu bakalář a otevírá možnosti pro další studium na vysoké škole v podobě navazujícího magisterského studia. Opakování pregraduálního studia bez přidané hodnoty v podobě větších kompetencí a širšího uplatnění je ekonomicky zatěžující pro společnost i frekventanty samotné. Možnosti uznání předchozího vyššího odborného studia v případě vysokoškolského bakalářského studia jsou minimální, ne-li žádné. Popsaná situace není dlouhodobě udržitelná, ať už ve vztahu k výše popsaným neefektivním procesům či k perspektivám demografického vývoje populace absolventů středních škol (pokles počtu devatenáctiletých až o čtvrtinu) a nabídce vyššího odborného i vysokoškolského studia (7).

Snaha o zhodnocení připravenosti absolventů jednotlivých typů škol v oboru všeobecná sestra nabyta konkrétní podoby v realizaci výzkumného šetření v rámci projektu Strategický koncept k transformaci nelékařských zdravotnických povolání v České republice. Cílem výzkumu v oblasti kvalifikační přípravy nelékařských zdravotnických povolání bylo, mimo jiné, zjistit

a popsat názory manažerů zdravotnických institucí na připravenost absolventů zdravotnických oborů s dualitou kvalifikační přípravy (pregraduální studium probíhá na vyšších odborných a na vysokých školách) včetně profese všeobecné sestry. Prostřednictvím kvantitativního šetření s užitím techniky dotazníku bylo osloveno 155 manažerů pro nelékařské profese zdravotnických institucí v České republice. Dotazník vyplnilo a odevzdalo 72 respondentů, tj. 46,45 %. Z výsledků šetření vyplývá, že manažeři v hodnocení připravenosti všeobecných sester pro výkon povolání v téměř shodné míře nevidí rozdíl mezi všeobecnými sestrami – absolventkami vyšších odborných a vysokých škol (40,3 %) a všeobecnými sestrami – absolventkami vyšších odborných škol (41,7 %). Jen necelých sedm procent hodnotí jako lépe připravené všeobecné sestry – absolventky vysokých škol (tabulka 1).

Jako důvod preferování absolventů s kvalifikační přípravou na vyšších odborných školách byla nejčastěji uváděna kvalita praktické přípravy absolventa (52 %). Téměř čtvrtina respondentů tento důvod viděla v osobnosti absolventa

Tabulka 1. Preference připravenosti všeobecných sester

Kritérium preference absolventů	Relativní četnost
Lépe připraveni absolventi VOŠ	41,7 %
Lépe připraveni absolventi VŠ	6,9 %
Není rozdíl mezi absolventy VOŠ a VŠ	40,3 %
Nevím, nedokážu posoudit	11,1 %

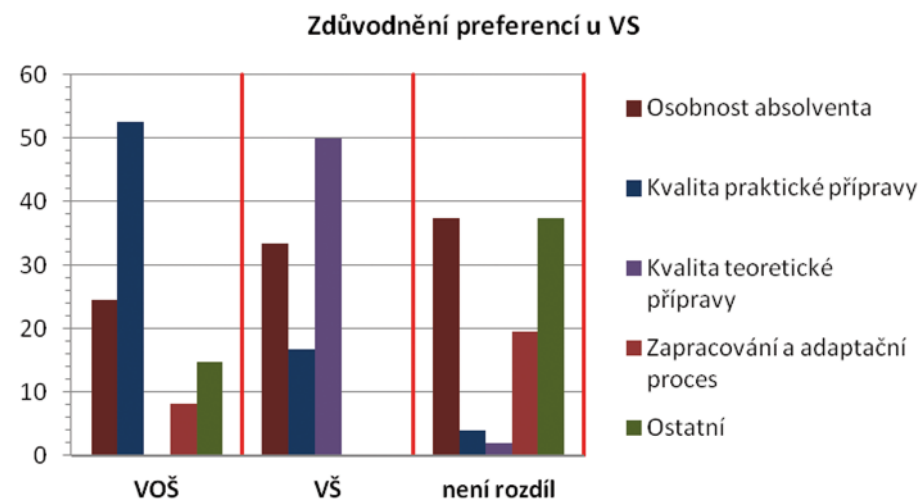
a necelých 10% v zapracování a adaptačním procesu. U absolventů vyšších odborných škol – všeobecných sester nebyla respondenty zvolena možnost kvality teoretické připravenosti na rozdíl od zdůvodnění hodnocení preference všeobecných sester – absolventů vysokých škol, kde se tento fakt vyskytl u 50% respondentů. U této kategorie absolventů byla pak důvodem preference osobnost absolventa (32%) a také kvalita praktické přípravy absolventa (16%). Absentovalo zdůvodnění týkající se zapracování a adaptačního procesu a ostatní důvody. Posledně zmíněné byly naopak v poměrně velkém procentu využity u skupiny odpovědí „není rozdíl mezi absolventkou vyšší školy a vysoké školy“ – 47% odpovědí. V této hodnotící kategorii byla volba zdůvodňována ve větší míře osobností absolventa (47%), v téměř 20% byl důvodem adaptační proces a zapracování a jen v malé míře kvalita teoretické či praktické přípravy (2 a 3%). Výsledky šetření jsou znázorněny v grafu 1.

Zajímavým a podnětným je výsledek obsahu zdůvodnění preferencí u všeobecných sester – absolventů vysokých škol. Jedná se nejen o kvalitu přípravy v teoretické oblasti, ale také v oblasti praktické přípravy. U zdůvodnění absolventů – diplomovaných všeobecných sester, se faktor kvality teoretické přípravy nevyskytuje. Další zamyšlení nad strukturou volby preferencí absolventů vyššího odborného a vysokoškolského vzdělávání všeobecných sester by byl spekulací.

Závěr

Pohled na kvalitu absolventů všeobecných sester s přípravou na vyšších odborných a vysokých školách je příspěvkem do diskuze nad dvojí kolelností kvalifikační přípravy všeobecných sester. Jistě není opomenutelný také fakt, že není důležité pouze to, jaké vědomosti a dovednosti si student v průběhu přípravy na povolání osvojí, ale zásadní roli hraje i to, jak si znalosti osvojí. V dnešní době se klade důraz na rozvoj kompetencí v oblasti schopností vyhledání správných informací a dovedností s nimi pracovat, správně je použít, vyhodnotit a prezentovat. Moderní vzdělávací proces by se měl soustředit na rozvoj kompetencí souvisejících s týmovým plněním úkolů, projektově řešených problémů a prezentací výsledků práce (8). V případě nastavení kvalifikačního vzdělávání všeobecných

Graf 1. Důvody preferencí u všeobecných sester – absolventů kvalifikačního studia na vyšších a vysokých školách

sester by měla být respektována i skutečnost, že vyšší vzdělání sester je spojeno s poskytováním lepší (kvalitnější) péče o pacienta. Dnes již existují empirické důkazy o tom, že přístup preferující zkušenost sestry nad její vzdělání nemusí být správný a kvalita péče o pacienta souvisí se strukturou vzdělávací úrovně všeobecných sester (9).

*Příspěvek je dedikován k projektu IGA MZ ČR
č. ID. KÓD-NT12067-3/2011, Strategický koncept
k transformaci nelékařských zdravotnických
povolání v České republice.*

Literatura

1. Hekelová Z. Manažerské znalosti a dovednosti pro sestry. Praha: Grada Publishing, a.s. 2012: 128.
2. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/36/ES, ze dne 6. července 2005, o uznávání odborných kvalifikací. [online]. [citace 14.10.2012]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:255:0022:0142:cs:PDF>.
3. ČESKO. ZÁKON č. 96/2004 Sb., O podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činností souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nelékařských zdravotnických povoláních), ze dne 4. února 2004. In: Sbírka zákonů České republiky 3. 3. 2004, roč. 2004, částka 30. ISSN 1211-1244.
4. ČESKO. ZÁKON č. 105/2011 Sb., kterým se mění zákon č. 96/2004 Sb., O podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činností souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně některých souvisejících zákonů, ze dne 25. března 2011. In: Sbírka zákonů České republiky 22. 4. 2011, roč. 2011, částka 40. ISSN 1211-1244.
5. ČESKO. VYHLÁŠKA č. 39/2005 Sb., kterou se stanoví minimální požadavky na studijní programy k získání odborné způsobilosti k výkonu nelékařského zdravotnického povolání,

ze dne 11.01.2005, částka 008/2005. Účinnost od 01.02.2005. [online]. [citace 14.10.2012]. Dostupné z: <http://www.epravo.cz/top/zakony/sbirka-zakonu/vyhlaska-ze-dne-23-dubna-2010-ktou-se-meni-vyhlaska-c-3-92005-sb-ktou-se-stanovi-minimalni-pozadavky-na-studijni-programy-k-ziskani-odborne-zpusobilosti-k-vykonu-nelcarskeho-zdravotnickeho-povolani-17755.html>.

6. ČESKO. VYHLÁŠKA č. 55/2011 Sb., O činnostech zdravotnických pracovníků a jiných odborných pracovníků, ze dne 14. března 2011. In: Sbírka zákonů České republiky 14. 3. 2011, roč. 2011, částka 20. ISSN 1211-1244.

7. Mejstřík M, a kol. Analýza: Rámec strategie konkurenceschopnosti. Národní ekonomická rada vlády. s. 148–162. [online]. [citace 14.10.2012]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/analiza-konkurenceschopnosti-cr-3109.html#>

8. Matějů P, a kol. Bílá kniha terciárního vzdělávání. Příloha: Současný stav, srovnání a širší kontext reformy. Praha 2008. [online]. [citace 14.10.2012]. Dostupné z: http://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CCQOFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.msmt.cz%2Fuploads%2Fbila_kniha%2FBK_Priloha_tisk.pdf&ei=Sgh7U-JyeGurV4QSS34DgDA&usq=AFQjCNFMRUZe4OS8liQK4qRM6rjZTq4Q.

9. Linda H, a kol. Educational Levels of Hospital Nurses and Surgical Patient Mortality.

10. JAMA. 2003; 290(12): 1617–1623. doi: 10.1001/jama.290.12.1617. [online]. [citace 14.10.2012]. Dostupné z: <http://jama.jamanetwork.com/article.aspx?articleid=197345>.

Mgr. Zdeňka Mikšová, Ph.D.

ÚO FZV UP v Olomouci
tř. Svobody 8, 771 11 Olomouc
zdenka.miksova@upol.cz